

GROEPSWERK MET PARTNERS VAN SLACHTOFFERS VAN SEKSUEEL GEWELD

Mark Luyten

A. Inleiding

Er is in de voorbije jaren veel aandacht besteed aan slachtoffers van seksueel misbruik. Aan de partners van deze slachtoffers wordt echter meestal volledig voorbijgegaan. Van hen wordt verwacht dat ze de steun en toeverlaat zijn, de rots in de branding die er letterlijk alles voor over heeft om voor het slachtoffer te zorgen. Belangeloos en liefst zonder klagen of lastig doen.

Maar zitten wij niet met een veelzijdig gerichte partijdigheid zoals Nagy dat zegt. En dienen we dus naast de loyaliteit voor onze directe cliënten niet ook loyaal te zijn naar hun onmiddellijke context. En met context bedoelen we niet meubelen en huisgerief maar mensen van vlees en bloed, met emoties, met verlangens en ook met een eigen stem in het kapittel.

Als hulpverlener heb je hooguit een uur per week te maken met het slachtoffer. De partner deelt er zijn of haar leven mee. Enige bescheidenheid is hier toch op zijn plaats. Ook al is de hulpverlener vaak een betekenisvolle andere in het leven van de cliënt, de partner is dat ook en in veel grotere mate. Deze partner niet betrekken in de hulpverlening aan slachtoffers is volgens mij een strategische fout.

Ann Orzec schrijft hierover in 1983 het volgende:

Als de relatie zeker is en ondersteunend zal het trauma minder ernstig zijn. Er kan niet genoeg de nadruk gelegd worden op het belang de partner uit een stabiele relatie te betrekken bij de therapie van het (vrouwelijke) slachtoffer. De partner is immers potentieel haar voornaamste ondersteuning.

En ze gaat verder:

De geestelijke gezondheidszorg zou de impact die een verkrachting heeft op de (mannelijke) partner van een slachtoffer heeft, moeten erkennen en de crisis die dat bij hem teweeg brengt moeten respecteren.

In haar artikel beschrijft Orzec de reactiewijzen en de gevolgen van het seksueel trauma voor de partner op een overtuigende manier. Ze legt tevens een zeer duidelijk parallel tussen de problemen van het slachtoffer en de problemen die bij de partner worden vastgesteld.

In deze tekst gaat het echter over het groepswerk met partners van slechtoffers van seksueel misbruik. Ik hield eraan het voorgaande te vermelden omdat de vaststellingen van onder andere Orzec voor mij de intellectuele motivatie waren

om met partners van slachtoffers te werken. En daarnaast is er de concrete praktijkervaring dat deze inzichten kloppen. En er was de duidelijke vraag van slachtoffers om ook iets voor hun partner te doen. Dus ging hulpverlening aan partners van slachtoffers van seksueel geweld deel uitmaken van mijn werk.

Een van de manieren waarop ik dit vorm geef is groepswork met partners in de **Werkgroep Partner...**

In de voorbije jaren hoorde ik collega's die partners van slachtoffers naar de werkgroep partner... doorverwezen hadden, zeggen:

Sinds hij naar die werkgroep gaat, loopt de therapie met het slachtoffer beter.

Het heet dan dat er:

- meer ruimte wordt geboden aan het slachtoffer
- beter en meer wordt gezorgd
- er veel druk van de ketel is afgehaald
- het draait niet allemaal meer om het seksueel misbruik
- hij is rustiger geworden (en dus niet meer zo lastig, moeilijk)
- hij gaat anders om met haar, de kinderen, hun relatie
- hij gaat anders om met agressie - met emoties tout court.

Indrukwekkend. Allemaal positieve geluiden en allemaal geformuleerd vanuit het slachtofferperspectief. De doorverwijzing gebeurde vanuit de zorg voor het slachtoffer en niet vanuit de zorg voor de partner. Hiermee doe ik afbreuk aan die doorverwijzingen die wel of ook gebeurden vanuit een zorg voor de partner. Waarvoor mijn excuus.

Ik hoop dat op het einde van deze dag bij jullie allemaal - voor zover dat al niet het geval zou zijn - het besef zal gegroeid zijn dat we vanuit de hulpverlening aandacht dienen te schenken aan de partners van slachtoffers van seksueel geweld omwille van de nood die bij hen zelf leeft.

Uiteraard zijn er ook griezelverhalen te vertellen over partners van slachtoffers van seksueel geweld. Sommige slachtoffers zijn niet zo goed in hun partnerkeuze en belanden vaak van de regen in de drup. Hun partner lijkt dan een kopie van de agressor die ze vroeger hebben gekend. Intramaritaal seksueel geweld is een ernstig probleem. Over deze partners wil ik het vandaag niet hebben. Ik wil het vandaag wel hebben over partners van slachtoffers van seksueel geweld die ik ontmoet in de Werkgroep Partner... , die ik ontmoet in individuele contacten en in het kader van een psychotherapeutische begeleiding van slachtoffers. Ik zal U vooral onderhouden over het groepswork met deze doelgroep. Wat de individuele en de relationele aspecten betreft, verwijs ik U graag naar de andere sprekers.

Een voorbeeld:

September 1996

Paul is acht jaar geleden gehuwd met Inge. Ze hebben twee kinderen, Jens is vijf en Carolien is drie. Paul is leraar en net in een school begonnen. Hij heeft vandaag op een vergadering gehoord dat hij zes uur minder les geeft dan verwacht en les geeft op elke dag van de week. Daarenboven moet hij ook twee nieuwe vakken geven.

Als hij thuis komt is Inge naar het journaal van 13 uur aan het kijken. Het gaat zoals elke dag uitgebreid over de affaire Dutroux. Weer eens zien ze de beelden van bevrijdde meisjes, weer een wenende Sabine. Inge weent al een ganse week bij elk beeld, bij elk kranteartikel. Ook nu weer zit ze te wenen als Paul thuiskomt. Ze klampt zich aan hem vast, en vertelt hem dat zij vroeger zelf ook zo iets heeft meegemaakt. Met horten en stoten vertelt ze de grote lijnen van het verhaal. Van haar 6 tot haar 14 is ze door haar vader regelmatig seksueel misbruikt. Ook moest ze voortdurend poseren voor hem en enkele van zijn vrienden amateurfotografen.

Het verdriet is immens, de shock is groot. Paul is zijn zorgen in verband met uurroosters en lespakketten meteen vergeten. Hij wil de partner die hij 's morgens heeft achtergelaten terug. En daar met zijn vrouw in zijn armen beseft hij dat het de volgende jaren om haar zal draaien. Zoveel weet hij er ook wel van. Inge moet beter worden, ze moet geholpen worden en daar moet meteen mee worden begonnen. Hij zal voor haar zorgen.

Maar hoe? Wat kan hij doen en wat niet. Met vallen en opstaan leert hij te zorgen voor haar. Leert hij pijn voorkomen, leert hij troosten. Hij is er voor haar als het nodig is en nog vaker als het niet nodig is. Telkens weer beschermend.

Hij leest ook alles wat hij in zijn handen krijgt over incest. TV-programma's worden opgenomen en later bekeken als Inge al is gaan slapen. Alsof het stiekem gehuurde pornofilmpjes zijn. Hij probeert te begrijpen wat er met Inge aan de hand is.

Na enkele maanden is zijn vriendenkring gehalveerd en is hij ook al zolang niet meer naar de snookerclub geweest. Hun seksleven is quasi onbestaand en hij kan niet meer inslapen zonder pil. Hij reageert heel geprikkeld op de kinderen. Op school vervalt hij in een autoritaire houding en hij die nooit straffe deelt nu straffen uit alsof het snoepjes zijn. Soms - en steeds vaker - staat wenen hem nader dan lachen. Hij wordt dan ook boos op Inge en voelt zich daar achteraf zeer schuldig over.

Bij Inge kan Paul niet terecht, die heeft het al moeilijk genoeg. En volgende week komt zijn schoonvader weer op bezoek en doet alsof er vroeger niets gebeurd is.

Inge heeft hem verboden ook maar iets te zeggen. Hij is wel blij dat hij die long rifle vorige week heeft laten onklaar maken.

Bij de therapeut van Inge liep hij vorige maand een blauwtje. Die zei principieel niets met hem te maken willen hebben en of hij in het vervolg buiten in de auto wilde wachten in plaats van in de wachtzaal.

De onrust neemt toe, hij barst uit zijn voegen, hij wilt het uitschreeuwen maar er is niemand. Trouwens er is het verbod van Inge om aan gelijk wie wat dan ook te vertellen. Alles moet geheim blijven.

Hoe lang houdt hij dit nog vol?

Ook al is dit voorbeeld fictief, het bevat elementen die ontleend zijn aan reële situaties. Partners worden geconfronteerd met een veelheid van problemen. In de Werkgroep Partner proberen we op de talrijke vragen waarmee partners zitten te antwoorden.

B. Geschiedenis

De **Werkgroep Partner** ontstond in 1988 naar aanleiding van de Eerste Magische Mannendag te Brussel. Ik was toen actief betrokken bij de mannenemancipatiebeweging en organiseerde op die bewuste mannendag een workshop voor partners van slachtoffers van seksueel geweld.

Die workshop was geen echt succes. Naderhand echter kwamen er wel veel reacties los. Vooral van vrouwen die vroegen of hun man ergens zo een workshop kon bijwonen en van vrouwelijke therapeuten die belden voor de mannen van hun cliënten. Ook de pers ontdekte een nieuwe doelgroep en kwam er opaf. Zelfs uit Nederland was er interesse voor het project. Vooral de term **tweedepanslachtoffer** deed het goed. Op zich nog zo geen slechte omschrijving. De partner lijdt immers onder hetzelfde trauma als het slachtoffer. Alleen is het soms vele jaren later en heeft hij of zij dat trauma niet zelf meegemaakt.

Het zijn deze reacties die ons deden beslissen verder te gaan met het project. De werkgroep partner vond onderdak in het CGSO te Aalst.

In deze beginfase vielen meteen verschillende dingen op:

1. Mannen zijn moeilijk te bereiken en te motiveren cliënten. Ze werden vaker door hun partner aangemeld dan ze zichzelf aanmelden.
2. De deelnemers kwamen van heinde en ver. Antwerpen, Limburg en West-Vlaanderen zijn evengoed vertegenwoordigd als Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen.
3. Het is opvallend hoe weinig respons er komt vanuit de wereld van de

incestverwerkingsgroepen.

De groep kwam aanvankelijk om de twee maanden samen. Er waren telkens wel enkele nieuwe deelnemers en er vielen er telkens ook enkele af. In totaal hebben op 10 jaar tijd ongeveer 120 partners deelgenomen aan activiteiten van de werkgroep. Daarnaast meldden zich nogmaals een 100-tal partners voor een - meestal eenmalig - individueel gesprek. Een 10-tal partners kwam in individuele begeleiding.

Sinds begin 1996 moeten kandidaten een **intakeprocedure** doormaken. Hierdoor worden cliënten met een louter informatieve vraag gescheiden van de cliënten die een groeiproces willen doormaken. Het is ook de bedoeling na te gaan of er tegenindicaties voor deelname bestaan. Die zijn onder andere: daderschap, slachtofferschap, veel verzet en weerstand, schuldinductie naar het slachtoffer toe.

C. Doelstellingen

De groep in Aalst evolueerde begin 1997 van één ongestructureerde open groep naar een gesloten en een open groep. Na verloop van tijd (twee keer per jaar) kan men van de open naar de gesloten groep overstappen. In de veiligheid van een gesloten groep is meer diepgang en individuele inbreng mogelijk. Al is de vorm van de groep veranderd, de doelstellingen zijn nog steeds dezelfde als in de beginjaren.

1. Steunen:

In de werkgroep ontmoeten partners andere partners bij wie ze erkenning en steun vinden. In de groep kunnen ze hun emoties ventileren zonder daarop bekritiseerd te worden. Angst, twijfel, kwaadheid kunnen geuit worden. Ook buiten de bijeenkomsten kunnen de deelnemers elkaar contacteren. De werkgroep functioneert tevens als een netwerk en supportgroup. De deelnemers aan de gesloten groep beschikken over elkaars adres en telefoonnummer. Rond het contacteren van elkaar zijn strikte afspraken gemaakt inzake privacy van de andere gezinsleden en het zich engageren in een gesprek (voldoende tijd uittrekken, recht om te wijgeren).

2. Isolement doorbreken:

Partners delen vaak in het sociaal isolement van het slachtoffer. Door naar de groep te komen wordt dit doorbroken en kan het - opgelegde - stilzwijgen worden doorbroken. Ook hier speelt de netwerkfunctie een rol.

Deze beide eerste doelstellingen veronderstellen een positieve en welwillende instelling naar elkaar toe. Zelfs wanneer de standpunten ver uit elkaar liggen blijft

er ruimte voor beide meningen. Zo wordt er veel begrip opgebracht voor partners die de ultieme keuze maken en de relatie met het slachtoffer beëindigen.

3. *Vaardigheden:*

Hoe moet ik met haar omgaan, is een veel gehoorde vraag. Door het contact met andere partners leren de deelnemers hun gedragsrepertorium uitbreiden. Er wordt uiteraard veel aandacht besteed aan het zorgen voor haar, maar zeker ook aan het zorgen voor zichzelf en voor de relatie. Vanuit de begeleider worden ook vaak tips gegeven inzake efficiënte communicatie (ik-boodschappen, feedbackregels). Deze interventies zijn er op gericht het contact tussen de partner en het slachtoffer te herstellen of te verbeteren. Het is dus de bedoeling de IK-JIJ - relatie te herstellen door waarachtig contact te bevorderen. Te vaak wordt vertrokken vanuit een zeer **sparende houding** (lees beschermende) waarbij vergeten wordt dat het slachtoffer ontzettend veel meer is dan een slachtoffer van seksueel geweld en uiteraard ook dat de partner veel meer is dan alleen maar partner.

4. *Inzicht:*

In de werkgroep willen we zeker een antwoord geven op de grote vraag naar informatie die bij de partner leeft:

- ze neemt medicatie, maar is dat wel goed
  - wat is DIS, MPS, regressie, enzoverder
  - ze wil onder hypnose, wordt ze daar wel beter van
  - wat zijn onze juridische mogelijkheden
  - wat met onze kinderen, vertellen of niet
  - hoe zit zo een dader in elkaar
  - dynamiek tussen slachtoffer en dader
  - gevolgen van seksueel geweld
- enzoverder.

Soms wordt een dergelijk thema voorbereid in de vorm van een uiteenzetting of wordt een aangepaste video getoond. Er wordt over gewaakt dat de groepsbijeenkomsten niet verzanden in een overmaat aan informatie.

We willen in de werkgroep dus zeer nadrukkelijk aandacht besteden aan de persoon van de partner. Het gaat voor een keer niet om het slachtoffer zelf, maar om zijn/haar partner. De algemene doelstelling van de werkgroep partner is de levenskwaliteit van de partner en het slachtoffer te verbeteren en hun relatie een betere kans op slagen geven. Dit doen we in de eerste plaats door de **reddersrol** die partners zo vaak kenmerkt te doorbreken en het **recht op autonomie** van het slachtoffer te beklemtonen.

We hopen dit te bereiken door de partner in eerste instantie tot **beseft** te laten

komen. Hij of zij dient te begrijpen wat er aan de hand is, in te zien wat er gebeurt en wat hij of zij daarmee wilt. Daarna hopen we dat de partner in een tweede fase kan komen tot **actie** en **interactie**. Hierbij gaat het erom dat de partner vanuit de eigen behoeften (en dat kan de behoefte zijn om goed voor haar te zorgen) contact maakt met de omgeving, met de personen, middelen en mogelijkheden en aan de slag gaat om die behoeften te bevredigen. Om ten slotte in een derde fase deze nieuwe contactwijzen te **integreren**, ze zich eigen te maken zodat de inefficiënte (inter)actiepatronen kunnen losgelaten worden. Het is dus onze bedoeling het contact te herstellen of te bevorderen van de partner met zichzelf en met de omgeving (en die is ruimer dan alleen maar het slachtoffer). Op deze manier hopen we een bijdrage te leveren in het afbouwen van de **confluentie**, die de relatie vaak kenmerkt. Een rigied vastzitten in zorgen voor de andere. Een strikte lotsverbondenheid die ziekmakend is. En evengoed dienen allerlei **geïntrojecteerde normen** en **deflecties** (stigmatiserende opvattingen en fatalistische ideeën) vervangen te worden door creatief ideeëngoed dat een constructieve bijdrage levert aan het eigen verwerkingsproces, dat van het slachtoffer en aan de relatie.

De doelstellingen kunnen in anders georganiseerde partnergroepen verschillend zijn. Dit is echter eerder een theoretisch probleem aangezien er - en ik hoop dat ik mij vergis - bij mijn weten momenteel geen andere groepen lopen. Welke andere groepsvormen mogelijk zijn komt straks aan bod.

D. Werking

De werkgroep partner ... is een geleide semigestructureerde groep, d.w.z. dat de inhoud slechts gedeeltelijk vastligt en de persoonlijke inbreng van de groepsleden groot is. Dit is nodig om op de concrete vragen en situaties van de deelnemers te kunnen inspelen. De aard van de problematiek maakt deze flexibiliteit nodig. Het kan plots crisis zijn; suïcidaliteit, dringende opname, hervat, verplichte werkhervatting, nieuwe herinneringen, toevallige contacten met het plegermilieu. De individuele vragen van de deelnemers krijgen voorrang op het vooraf afgesproken programma. Het inschatten van wat voorgrond is en aandacht verdient is de taak van de begeleider.

Verschillende thema's komen voortdurend terug. Naast allerlei informatieve vragen (wat is DIS, ze neemt medicament X en sindsdien..., juridische mogelijkheden, ...) komen thema's zoals seksualiteit, omgaan met emoties (agressie, schuldgevoelens, verdriet, verantwoordelijkheidsgevoel), de kinderen (wat mogen ze weten), opvoeding (hoe omgaan met puberale-macho-jongens, hoe omgaan met naaktheid, intimiteit en erotiek), hoe zorgen voor mezelf, voor hem/haar, voor onze relatie, wat met therapie en therapeuten (raar volk is dat)... aan bod.

In de loop van de voorbije jaren werden specifieke werkvormen overgenomen of

ontwikkeld die vertrekken van de specifieke partnerpositie en de bedoeling hebben een beter zicht op de eigen gedachten, emoties en verlangens te ontwikkelen. Het betreft een aantal fantasieoefening en het werken met symbolen. Deze werkvormen schakelen de rationele correcties (conditioneringen) van een gewoon groeps gesprek uit en brengen veel meer de werkelijke beleving aan de oppervlakte. Aangezien er niet echt gekozen wordt voor een therapeutische groep wordt heel voorzichtig omgesprongen met deze werkvormen.

In het groepsgebeuren kwamen we ook vaak uit op dezelfde spanningsvelden.

1. Er was het spanningsveld tussen **partners van incestslachtoffers en partners van niet-incestueus seksueel geweld**. Deze laatsten zaten met een groter verantwoordelijkheids- en schuldgevoel en haakten vlugger af. Bespreekbaar maken van dit spanningsveld bleek een adequaat antwoord.

2. Een tweede spanningsveld ontstond toen **steeds meer partners van slachtoffers met een DIS-probleem** naar de werkgroep kwamen. Deze verhalen maakten zoveel indruk dat andere partners hun verhaal als minder erg gingen beschouwen en hun recht op aanwezigheid in vraag stelden. Hier diende er op toegezien te worden dat de groep voor alle deelnemers interessant bleef.

3. Een derde spanningsveld deed zich voor tussen **partners die zich reeds lange tijd engageerden in de werkgroep en partners die even kwamen shoppen** (meestal met een loutere informatievraag). Om op dit spanningsveld een antwoord te bieden werden twee interventies doorgevoerd:

- de eerder vermelde intakeprocedure werd begin 1996 ingevoerd.
- vanaf begin 1997 wordt er gewerkt met twee groepen. Een open en een gesloten groep. In de open groep worden nieuwe deelnemers opgevangen. Tweemaal per jaar wordt de gesloten groep opengesteld voor nieuwe leden.

Beide groepen vergaderen om de zes weken (9 tot 10 keer per jaar). De groep staat open voor zowel mannen als vrouwen (alhoewel verwacht bleek dit geen spanningsveld te zijn) uit zowel hetero- als homorelaties (waarbij deze laatste sterk ondervertegenwoordigd zijn).

E. Evaluatie

Een evaluatie van de werking, eind 1997, onder de deelnemers bracht in eerste instantie aan het licht dat de gestelde doelstellingen maximaal werden gerealiseerd. Daarnaast bleek dat er een vraag naar meer diepgang leefde in de gesloten groep. Waarschijnlijk veroorzaakt door het grote veiligheidsgevoel dat in de groep leeft.

Alhoewel de netwerkfunctie door de deelnemers belangrijk wordt geacht (het is goed te weten dat je **kunt** bellen), werd er amper gebruik van gemaakt. Blijkbaar is er nog steeds veel weerstand om zichzelf behoeftig, in nood te tonen.

De tevredenheid bij de deelnemers is doorgaans groot. Wat voordien onhanteerbaar was, wordt (een beetje meer) hanteerbaar. De onmachtsgedvoelens verminderen daardoor. Ook het isolement wordt doorbroken. En zijn dat niet - onmacht en isolement - de twee voornaamste thema's waarop ook het slachtoffer een antwoord dient te geven in zijn of haar verwerkingsproces.

F. Documentatiepakket

In de marge van de werkgroep en om aan de informatiebehoefte te voldoen werd een documentatiepakket samengesteld. Uit de verkoop (ruim 200 stuks) blijkt dat de interesse voor de problematiek van partners toeneemt.

Het is de bedoeling dit pakket in de toekomst verder uit te werken. Daarnaast wordt er ook gedacht aan de publicatie van een soort draiboek. Hulpverleners die dan met een partnergroep willen starten zouden hierin een handleiding kunnen vinden. Beide projecten zijn echter afhankelijk van externe financiering. Het is dus nog even wachten.

G. Andere groepsformules

Er zijn uiteraard verschillende andere groepsformules mogelijk. Die evolueren dan van een eenvoudige informatieavond voor partners over seksueel misbruik tot zeer specifieke therapiegroepen voor partners waar de klemtoon ligt op hun eigen groeiproces. Uiteraard vraagt de ene formule meer investering dan de andere.

1. Voorlichtingsavond

Een dergelijke avond is bedoeld voor partners van cliënten binnen de eigen organisatie of regio. Er wordt vooral informatie gegeven over seksueel geweld, de gevolgen en de verwerking. Ook kan het hulpverleningsaanbod aan het slachtoffer en de mogelijke effecten daarvan besproken worden.

Een dergelijke eenmalige voorlichtingsavond kan een introductie zijn voor een omvangrijker project. Tijdens de avond kan de behoefte daaraan bevestigd worden.

Hoe bescheiden het opzet ook is, een dergelijke avond kan voor de partner een eerste bron van informatie zijn, een eerste kennismaking met lotgenoten, een eerste stap op weg naar het doorbreken van het isolement.

2. Korte voorlichtingsgroep

Deze groep is qua inhoud te vergelijken met de eenmalige voorlichtingsgroep. Het feit dat er drie tot vier bijeenkomsten worden georganiseerd geeft de mogelijkheid uitgebreider op allerlei thema's in te gaan. Er kan ook persoonlijker gewerkt worden met meer uitwisseling van persoonlijke ervaringen tussen de deelnemers.

3. **Zelfhulpgroep**

De organisatie of instelling biedt voornamelijk logistieke hulp aan de groep (lokaal, publiciteit, secretariaatsfunctie). Ook kan voorzien worden in supervisie voor de groepsverantwoordelijke en kan er beroep gedaan worden op de dienst ingeval er zich een probleemsituatie voordoet.

4. **Gespreksgroepen**

Deze kunnen gestructureerd verlopen of niet, open of gesloten zijn.

Een **ongestructureerde gespreksgroep** heeft als voornaamste functie **spuien** van emotie en ervaringen. Voorwaarde is wel dat er geluisterd wordt naar elkaar, dat er geen oeverloze discussies ontstaan over wat de **beste** oplossing is, of wat het **ergste** probleem is. De begeleider dient erop toe te zien dat iedereen aan bod komt.

De looptijd van de groep varieert. Af is af, is het principe. Men moet dus ook vroeger dan voorzien durven stoppen.

Deze groep kan eventueel een open groep zijn met een groot verloop.

Een **gestructureerde gespreksgroep** heeft eerder een vast programma dat in een vast aantal bijeenkomsten wordt afgewerkt. Een dergelijke groep vraagt een grotere tijdsinvestering van de begeleider.

- intakegesprekken
- programma maken: al dan niet op basis van de verwachtingen van de deelnemers.
- uitvoering programma: dit vraagt veel voorbereidingstijd
- afronden en evaluatie

Uiteraard is een dergelijke groep een gesloten groep.

5. **Therapiegroep**

Een therapiegroep kan als een opengroep functioneren met dien verstande dat een maximum aantal deelnemers niet wordt overschreden. Stopt er iemand dan kan een nieuwe kandidaat toetreden tot de groep. De vergaderfrequentie in dergelijke groepen is hoog. Er wordt om de twee à drie weken vergaderd.

Best wordt in blokken van vijf bijeenkomsten gewerkt. De eerste bijeenkomst wordt gebruikt voor kennismaking en het vastleggen van de doelstellingen die eenieder wil halen in de volgende periode. De drie volgende bijeenkomsten worden aan die doelstellingen gewerkt. Tussen de bijeenkomsten is er **oefentijd** voorzien

waarin opdrachten kunnen worden uitgevoerd en er kan geëxperimenteerd worden met nieuw gedrag. De vijfde bijeenkomst is er ter afronding en evaluatie.

De bijeenkomsten hebben een vaste structuur:

1. Rondje goed en nieuw:

Hiermee wordt gewerkt aan een positieve kijk op zichzelf, het slachtoffer en de relatie.

2. Werktijd:

De werktijd wordt afhankelijk van de vraag ingevuld met praten, lijfwerk en dergelijke. De groep is het forum, de achtergrond. De groep dient op dit punt te functioneren of anders worden de doelstellingen niet gehaald.

3. Afronding:

Elke deelnemer rond de groep af met een schriftelijk verslag en evaluatie.

Thema's die in partnergroepen vaak voorkomen zijn:

- grenzen
- doen wat je wilt of er achter komen wat dat is
- genieten van wat leuk is
- opkomen voor jezelf

Een aparte formule zijn de **parallelgroepen**. Dit zijn groepen voor partners van slachtoffers die aan een incestverwerkingsgroep deelnemen. De parallelgroep ontleent zijn bestaansrecht aan het bestaan van de incestverwerkingsgroep. De inhoud van deze partnergroep is dan ook vaak daardoor bepaald en vooral gericht op het ondersteunen van het verwerkingsproces van het slachtoffer.

Eveneens een aparte plaats neemt het zogenaamde **driehoeksoverleg** in. Dit is een overleg dat wordt georganiseerd tussen een slachtoffer, zijn of haar therapeut en de partner. Naast het bevorderen van het welzijn van de betrokkenen is het beveiligen van het therapeutisch proces een belangrijke doelstelling. Er zijn verschillende gradaties in dit driehoeksoverleg:

1. **Het Bijpraatgesprek:** waar staan we op dit moment, welke thema's komen in de therapie aan bod, zijn er onaffe dingen die blijven liggen...

2. **Het Probleemgesprek:** er is een concreet probleem dat overleg nodig maakt, bijvoorbeeld: een periode van toenemend zwerfgedrag.

3. **Het Crisisgesprek:** betreft een accutere situatie dan die bij een probleemgesprek.

4. **Het Relatiegesprek:** overstijgt het probleem seksueel misbruik en pakt de achterliggende relatieproblematiek aan.

Deze contextuele aanpak werpt overduidelijk vruchten af. Niet alleen wordt het verwerkingsproces van het slachtoffer daadwerkelijk ondersteund door deze partnercontacten, de partner zelf voelt zich bij deze manier van werken zeer goed en ervaart de situatie als beter hanteerbaar.

H.Besluit

Het werken met partners van slachtoffers van seksueel geweld is in de eerste plaats slachtofferhulp. Zelfs al is het geïnspireerd vanuit de zorg voor het primaire slachtoffer, het dient in ieder geval het belang van de partner, het tweedepanslachtoffer.

Ik hoop duidelijk gemaakt te hebben dat hulpverleners met relatief weinig middelen een begin kunnen maken met het creëren van een hulpverleningsaanbod voor partners. Groepswork is daarbij één waardevolle manier met mogelijkheden die het individuele contact met partners overstijgen.

Literatuurlijst

1. Beelen, Joop en Joost Heinsius.
'Redders in nood. Dilemma's van partners van vrouwen met seksuele geweld-ervaringen.' Ambo, 1991.
2. Beelen Joop
'Partners, onbeholpen of ongeholpen? Hulpverlening aan partners van slachtoffers van seksueel geweld'
Soman, 1994.
3. Gil Eliana.
'Samen de pijn te boven.'
Van Hekema en Warendorf, 1992.
4. Wageringen Ank en Els Plooi.
'Mijn lijf is mij lief. Een verkenning van eigen seksualiteit, voor vrouwen die vroeger seksueel misbruikt zijn.'
Kosmos, 1993-1996
5. Mark Luyten.
'Redders in nood. Partners van slachtoffers van seksueel geweld. Onbeholpen of ongeholpen?' Eindwerk gestaltopleiding.
Onuitgegeven. Aalst, 1995.

6. Orzec Ann. Vertaling en bewerking: Mark Luyten.
'Seksueel geweld, het vrouwelijk slachtoffer, haar manndlijke partner en hun relatie.'
in The personal and guidance journal, 1983.

7. CGSO-Aalst
'Documentatiepakket Werkgroep Partner'
Aalst, 1997

8. Luyten Mark
'Partners van slachtoffers van seksueel geweld onder het trauma vandaan gehaald'
in: Tijdschrift voor Familietherapie, jaargang 5 nr. 2.

9. Lijnse Joke, Ton Collé
'Ik in meervoud. Over de dissociatieve identiteitsstoornis (voorheen MPS)'
H. Nelissen, Baarn, 1997
hoofdstuk 16: Partner zijn van een DIS-patiënt, p. 225